



LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2010 m. lapkričio 5 d.

Nr. 41 (919)

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Pagerbėme mirusiuosius

Lapkričio 2-ąją – Mirusiuų pagerbimo (Vėlinių) dieną LPKTS Kauno filialo nariai Kauno Petrašiūnų kapinėse, Taučios kančios memoriale pagerbė Anapilin išėjusius tremtinius, politinius kalinius, padėjo gėlių, uždegė žvakučių. Giedojo Kauno buvusių tremtinų ir politinių kalinių chorą „Ilgesys“. Choro vadovė Bronė Paulavičienė perskaitė Vaciaus Skaudviliškio eilėraštį „Prie memorialo“:

*Nuo Baltijos kranto prie Laptevų jūros –
Likimų suplėšytų miniatuūros...*

*Visus, kas nekentė žiauraus okupanto,
I nežinią vežė nuo Baltijos kranto.*

*Tolyn juos lydėjo ne rūtos, ne rožės –
Plieniai durtuvali ir šautuvų buožės.*

*Mirgėjo sargybos raudoni „pagonai“,
Dundėjo tollyn gyvuliniai vagonai.*

*Geležinių grandinių supančioti buvo,
Toli nuo Tévynei jie mirė ir žuvo...
Mes stovime čia, jų vaikai ir vaikaičiai...*

*Juk buvo jie žmonės, o liko tik skaicių.
Kas buvo brangus ir kas buvo mums mielas,
Galbūt šiandien čia mus aplanko jų sielos.*

*Nerasdamas vietos jos visur klajoja,
Kai būna skaudu mums, kartu jos dejuoja.*

*Ikalintos pušys kaip gedulo fėjos.
Jos tyliai linguoja, kai papučia vėjas.*

*Liūdnai, balti kryžiai, geležiniai retežiai...
Mums mena laikus, kai į Sibirą vežė.*

*Gyvenimas buvo visur išblaškytas.
Dabar mes kiti ir gyvenimas kitas.*

*Išblės laikui bégant vargai ir žiaurumai.
Išliks atminty tik valdovai, jų rūmai.*

*Bet mes, kol dar esam, kol galim judėti,
Ateikime čia nors gelytę padėti.*

*Uždekim žvakutę – gyvybės liepsnelę,
Sugrižtančioms vėlėms pašieskime kelią.*

Konferencija Visuomeninio Vilniaus tribunolo 10-mečiui

Spalio 29 dieną LR Seimo rūmuose įvyko Tarptautinė mokslinė konferencija „Komunizmo šmékla ir nusikaltimai“, kurioje dalyvavo pranešėjai iš Ukrainos, Moldovos, Baltarusijos, Estijos, Rusijos, kelių kitų valstybių atstovai atsiuntė pranešimus.

Tarptautinė mokslinė konferencija buvo „Antikomunistinio kongreso ir tarptautinio Vilniaus Visuomeninio tribunolo“ (2000 m.), Tarptautinės mokslinės konferencijos „Vilnius 2005“ bei tarptautinės akcijos „Komunizmą – į Tarptautinį tribunolą“ (2007 m.) darbų tēsinys. Visų minėtų renginių medžiaga išleista lietuvių ir anglų kalbomis. Šios konferencijos medžiagą taip pat numatoma išleisti lietuvių ir anglų kalbomis. Pagrindiniai konferencijos tikslai: atskleisti žmonijai

ir žmoniškumui padarytus nusikaltimus per komunistinių režimų valdymo laikotarpį, teisiškai ivertinti šiuos nusikaltimus, užkirsti kelius nežmoniškos ideologijos restauravimo galimybei, siekti, kad būtų atlyginta padaryta žala valstybėms ir jų piliečiams.

Renginys buvo skirtas Lietuvos valstybės atkūrimo 20-mečio bei Tarptautinio kongreso ir visuomeninio Vilniaus tribunolo 10-mečio sukaktis paminėti.

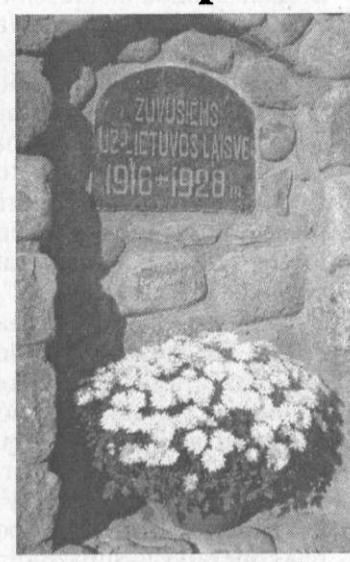
Šeimininkų vardu konferenciją pasveikino Seimo vicepirmininkas Algimantas Kašeta, Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijos nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirmininkas prof. Arimantas Dumčius, Seimo kancleris Jonas Milerius.

(keliamas į 4 psl.)

Lapėse atstatytas paminklas žuvusiesiems už Lietuvos nepriklausomybę

Spalio 31 dieną Kauno rajone, Lapėse, atidengtas iš pašventintas atstatytas paminklas žuvusiesiems kovojojams už Lietuvos nepriklausomybę (projekto autorius architektas Kęstutis Pempė).

1928-aisiais paminklą Lietuvos nepriklausomybės 10-mečiui paminėti iš pačių gražiausiu Lapių apylinkėse rastą akmenų pastatė tuometinis Lapių klebonas ir vienos šaulių būrys. Pokariu Laisvės paminklo papédėje buvo sumesti nužudytių Laisvės kovojo kūnai, vėliau užkasti bažnyčios pakalnėje. Vėliau sovietai jį, kaip ir daugelį kitų paminklų, suniokojo. Pirmiausia buvo nupjautas paminklo kryžius. Vietoje buvusio šven-



Išaugota autentiška Laisvės paminklo plokštė
Zenono Šiaučiulio nuotr.



Kauno rajone, Lapėse, atstatytas paminklas žuvusiesiems kovojojams už Lietuvos nepriklausomybę Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Prisiminta Vengrijos revoliucija ir Kauno vienybės demonstracija

Spalio 27 dieną Senosiose miesto kapinėse prie atminimo lentos, skirtos 1956-ųjų Vengrijos revoliucijai ir Kauno vienybės demonstracijai, vyko šio istorinio įvykio minėjimas.

Renginyje dalyvavo nepaprastasis ir igaliotasis Vengrijos Respublikos ambasadorius Peter Noszko-Horvath, Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas, miesto tarybos nariai, Sajūdžio atstovai, moksleiviai, kauniečiai.

Daugiau nei prieš penkiasdešimt metų pasipričinimas sovietų okupacijai šiose kapinėse pavirto galinga tautos laisvės troškimo demonstracija.

(keliamas į 3 psl.)



Renginyje dalyvavę nepaprastasis ir igaliotasis Vengrijos Respublikos ambasadorius Peter Noszko-Horvath, Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas, miesto tarybos nariai, Sajūdžio atstovai, kauniečiai



Savivalda ir paaiškinimo lapelis

Neseniai Amžinybėn pasitraukusio politologo ir antiglobalisto Vilius Bražėno kūrybinis palikimas daugeliu požiūrių tebéra aktualus. 1995 metų rugėjo 2 dieną, t.y. prieš 15 metų jis paraše „Bendralaiški bendražygiam“, kurį pavadino „Savivaldybės sukeltinga politinė atatranka“.

Vilius Bražėnas domėjos savivaldos reikalais

Ne už kalnų savivaldybių rinkimai. Rinkiminė kampanija dar neprasidejo, tačiau patyrusio politologo nuomonė verta skaitytojų dėmesio. Bendralaiškio pradžioje autorius paaiškina savo siekį: „Kadangi esu turėjęs malonumo bei naudos žodžiu bei raštu pasikeisti mintimis su eile bendražygij pilnon tauatos laisvėn, šiuo bendralaiškiu pateikiu savų minčių savivaldybių klausimų. Tikiuosi, jog radusieji jas vertomis dėmesio, pasidalins ir su kitais.“

Autorius teigia, kad „nauji savivaldybių vadovai padarė brandų politinį žingsnį – susibūrė į savivaldybių sąjungą“ ir išreiškė nuostabą, kodėl „net tiesioginiai su tuomi susietų valdžios ištaigų pareigūnai nedalyvavo Vilniuje įvykusiam Sąjungos suvažiavime.“

Politologo nuomone, „savivaldybės turėtų panaudoti šį atvirą antisavivaldybinį LDDP žingsnį politinei atatrankai žmonėse sukelti.“

Svarbiausia ginti piliečių teisę į savivaldą

Vilius Bražėno nuomone, tokią atatranką galima suskelti „einant su aiškiais faktais ir trumpais argumentais tiesiog į žmones savivaldybių ribose. Svarbiausia reikėtų kalbėti ne tiek apie savivaldybių galios praradimą ar skubtis negalėjimu ką nors padaryti, bet apie piliečių teisių į savivaldą atėmimą, apie didelių paprastų reikalų atlikimo apsunkinimą. Centralizuota valdžia ne tik sovietijoje, bet ir nacineje Vokietijoje tvarkė žmonių reikalus per centro statytinius – komisarus ir oberfiurerius.“

Žurnalistas ir politologas Vilius Bražėnas buvo gerai susipažinęs su demokratinių šalių savivaldos patirtimi ir totalitarinių sovietų ir nacių režimų vienos politinės jėgos valdoma vietos valdžia. Šią temą jis gvideno savo straipsniuose ir kalbose.

Savivalda gali atremti partinės žiniasklaidos monopolij

Atsižvelgdamas į susiklosčiusią padėtį, kai visa didžiai tiražinė spaudo atsidūrė buvusios sovietinės nomenklatūros bei oligarchų rankose, politologas siūlo tokią išeitį: „Jeigu LDDP kontroliuoja spaudą ir elektroninę žinyną, savivaldybės turi tai, ko neturicentras: tiesiogiai susiduria su žmonėmis. Savivaldybės turėtų ši ginklą panaudoti „atatrankai“ Seimui sukelti.“

Aktyviai dalyvaujančios lietuvių išeivijos žiniasklaidoje, Vilius Bražėnas jautrai reaguodavo į vietas valdžios klaidas ar apsirirkimus. Jis kurių laiką pats vadovavo periodinės spaudos leidiniui. Vilius Bražėnas visada jautė poreikį operatyviai supažindinti skaitytojus su gyvenamojo meto aktualijomis. Tačiau suprastamas tiražinės spaudos specifiką ir tam tikrą ribotumą, buvo susikūrės gana veiksmingai veikusių informacinių sistemų.

Paaiškinimo lapelis landus ir įtaigus

Vilius Bražėnas lietuvių bei anglų kalbomis mažu tiražu leisdavo paaiškinimo lapelius „Correction please“. Jis argumentuoja savo patirtį: „Kadangi vien žodžiu pateikiami paaiškinimai lengvai pamirštami ir iškreipiami, savivaldybių vadovai turėtų pasvarstyti „Paaiškinimo lapelius“ galimybę. Tokie lapeliai galėtų atsakyti į bendrinius ar net konkretius savivaldybių piliečius liečiančius klausimus, nurodant kliūčių jems išspręsti šaltnį (...). Toks lapelis gali būti piliečiui paduotas priedu prie žodinio paaiškinimo ar pridėtas prie oficialaus rašto, atsakant į raštišką piliečio kreipimąsi. Jis skaitytų ne vien jo gavėjas. Paprastai tokie trumpai ir konkrečiai parašyti informacinių lapelialių turi daugiau patikimumo žmonėse, negu ilgi laikraščių straipsniai ar prašmatnių valdžios vyrų prakalbos.“

Méginimai tokį lapelį leisti Lietuvoje nebuvę sėkmę – nesirado rėmėjų. Vilius Bražėno nuomone: „Be abejo tokiuose „paaiškinimuose“ galėtų rasti vietus ir ne partiniam, gal opoziciniam, ateinančiųjų Seimo rinkimų priminimui.“

Amžinybėn iškeliaujęs Vilius Bražėnas turėjo ir daugiau kūrybinių sumanymų. Reikia tikėtis, kad Jo rašytinis palikimas nebūs pamirštus.

Edmundas SIMANAITIS

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos padėka Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga (LPKTS) valstybinių švenčių, savo narių suvažiavimų, visų pasipriešinimo okupacijoms dalyvių sąskrydžių, Laisvės kovų laikotarpio įvykių minėjimų, trėmimo į Siberiją sukaktių progomis viešai skelbia rezoliucijas ir pareiskimus, juose išdėstydamas Lietuvos partizanų, Laisvės kovų dalyvių, buvusių politinių kalinių ir tremtinių vertinimus, nuomonę ir pasiūlymus aktualiausiais Tautos ir Valstybės gyvenimo klausimais. Beveik kiekviename dokumente pabrėžiame pirmaeilė tiesos ir teisingumo svarbą Tautos ir Valstybės gyvenime.

Nors nuo senovės Romos laikų žinoma, kad teisingumas yra karalystės pamatas, visi žino ir pripažista, jog Atkurtoje Lietuvos Valstybėje teisingumo stinga labiau nei duonos. Teismų sistemos uždarumas, juose įsigalėjusių klanų destruktyvi veikla, mūsų nuomone, yra viena iš pagrindinių veiksnių nebaudžiamumui ir korupcijai suvešetė. Tai viena iš pagrindinių žmonių nusivylimimo savo valstybe priežasčių. Jūs skelbiate negailestingą kovą su korupcija ir mes šią kovą sveikiname.

Seniai pribrendusi Teismų sistemos reforma daug metų yra vilkinama ir žlugdoma. Vis kuriamos koncepcijos ir strategijos, sudaromos „autoritetingu“ teisininkų komisijos, daugiausia iš tų pačių klanų atstovų, sužlugdančių visas geras pastangas.

Mūsų žiniomis, Jūs, gerbiajomi Prezidente, sudarote naują specialią darbo grupę dėl platesnio visuomenės dalyvavimo teismų procesuose – tarėjų instituto įvedimo. Sveikiname šią Jūsų iniciatyvą ir prašome atidžiai sekti, kad į šią darbo grupę nepatektų „nusipelninė ir autoritetingi“ senos nomenklatūros teisininkų klano atstovai.

Dékojame Jums, gerbiajomi Prezidente, už Jūsų rūpestį ir pastangas spartinti Teismų sistemos reformą. Linkime sėkmės šiame ypač svarbiame darbe. Kartu siūlome svarstyti ir Prisiekusiųjų teismo instituto ypatingai svarbioms ir rezonansinėms byloms nagrinėti įkūrimo galimybes.

TS-LKD PKTF ir LPKTS valdybų posėdžiai

Spalio 30 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos patalpose įvyko TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis. Politines aktualijas aptarė TS-LKD PKTF pirminkė Vincē Vaivedutė Margiūčienė, TS-LKD PKTF pirmininkė V. V. Margiūčienė. Ji teigė, kad šis laikotarpis labai svarbus ir atsakinės. „Kai suvaldyta ekonominė, priimti pagrindiniai įstatymai, daugelis partijų nori išsieti į priekį,“ – sakė V. V. Margiūčienė ir linkėjo rimties.

Frakcijos pasiruošimą arčiantiems savivaldos rinkimams aptarė TS-LKD PKTF pirmininkė V. V. Margiūčienė. Ji teigė, kad šis laikotarpis labai svarbus ir atsakinės. „Kai suvaldyta ekonominė, priimti pagrindiniai įstatymai, daugelis partijų nori išsieti į priekį,“ – sakė V. V. Margiūčienė ir linkėjo rimties.

Frakcijos atsakingoji sekretorė Onutė Tamošaitienė priminė, kad TS-LKD suvažiavimas įvyks lapkričio 20 dieną Vilniuje, Kongresų rūmuose. I ji vyks 80 TS-LKD PKTF kandidatų – frakcijos skyrių pirmininkai ir dar 20 gausiausių ir aktyviausių skyrių atstovų.

Tą pačią dieną įvyko ir vienuomeninės organizacijos – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos valdybos posėdis.

LPKTS valdybos darbo ataskaitą perskaitė valdybos pirmininko pavaduotoja Jūratė Marcinkevičienė. Ji pasidžiaugė surengtu žygiu Algimanto apygardos partizanų takais, senjorų dienos minėjimu Kaune, Šilalėje, Druskininkuose vykusiais puikiais renginiais.

J. Marcinkevičienė informavo, kad jau išsiųsti laiškai į visas savivaldybes dėl renginio „Su Lietuva širdy“.

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis sakė, kad spalio 20 dieną Vyriausybėje įvyko pasitarimas dėl patriotinio moksleivių ugdymo, kuriame dalyvavo Švietimo ir mokslo viceministras. Pažadėta, kad bus ieškoma galimybė padidinti pamokų skaičių pilietinio ugdymo pamokų sąskaita, vieną mokslo metų dieną skirti muziejų lankymui, parengti specialų istorijos pratybų sasiuvinį.

LPKTS valdyba aptarė finansų komiteto siūlymus. LPKTS atsakingoji sekretorė Onutė Tamošaitienė kalbėjo apie priemonę „Vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų veiklos remimą“ (pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai parašytą projektą).

(keliamo į 3 psl.)



2010 m. lapkričio 5 d.

Tremtinys

Nr. 41 (919)

3

Antrasis buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorų festivalis Gargžduose

Spalio 24 dieną Gargždų kultūros centre vyko antrasis buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorų festivalis. Šio festivalio pagrindinė organizatorė ir rengėja – Gargždų kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinių mišraus choro „Atminties aidai“ vadovė Regina Česnauskienė.

Renginyje dalyvauti buvo pakviesti buvusių politinių kalinių ir tremtinių kolektivai: iš Kretingos mišrus choras „Atminties versmė“, vadovaujamas Rūtos Jurgutienės, iš Mažeikių choras „Atmintis“, vadovaujamas Margaritos Jutkuvienės, iš Kuršėnų mišrus choras „Tremties varpai“, vadovaujamas Jovi-

tos Bražukienės, iš Klaipėdos mišrus choras „Atminties gaida“, vadovaujamas Vytauto Sarkausko bei iš Plungės mišrus choras „Tėvynės ilgesys“, vadovaujamas Agnietės Lidenytės.

Kultūros centro salėje susirinkusiai publikai chorai atliko įvairias tremtinių ir partizanų dainas. Jų klausantieji ne vienas prisiminė tuos laikus, kai prieverta buvo ištremti iš mylimos gimtinės Lietuvos į gūdžią ir nykią Sibiro taigą. Skambant dainai „Partizanų motinai“ daugelis žiūrovų nubraukė praeities skausmo ašarą.

Šis puikus antrasis buvusių politinių kalinių ir tremti-

nių chorų festivalis baigėsi giesme „Lietuva brangi“. Renginio svečiai kartu su jungtiniu choru atsistojo giedoję šią nuostabią, kiekvienam lietuviui brangią giesmę.

Nuskambėjus paskutiniams akordams sveikinimo žodžius tarė Seimo narės: Vincė Vaidevutė Margevičienė ir Agnė Bilotaitė. Festivalyje dalyvavusiems chorams padėkos raštus bei atminimo dovanas įteikė Klaipėdos rajono savivaldybės mero pavaduoja Rūta Cirtautaitė ir Klaipėdos rajono politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Gargždų filialo pirmininkas Ceslovas Tarvydas.

Gintarė SARGŪNAITĖ

TS-LKD PKTF ir LPKTS valdybų posėdžiai

(atkelta iš 2 psl.)

Ji sakė, kad ketvirtajį šių metų ketvirtį pagal šį projektą Šiauliouose bus surengta šventė Pagyvenusių žmonių dienai paminėti, Kaune – konferencija „Pensinio amžiaus žmonių problemos“, moksleivių rašinių konkursas „Pagyvenę, mylimi ir reikalingi“.

Posėdyje aptarta 2011 metų LPKTS veiklos programa. LPKTS pirmininkas dr. P.Jakučionis siūlė

visiems sąjungos filialams organizuoti Sausio 13-osios – Laisvės gynėjų dienos paminėjimą, jubiliejinius birželio mėnesio renginius – Vilies ir Gedulės dienos, Birželio sukilio paminėjimus. Jis sakė, kad 1941 metų trėmimui paminėti lapteviečiai pasiūlė Seime surengti tarptautinę konferenciją.

Kalbėdamas apie probleminių LPKTS filialus P.Jakučionis sakė, kad yra

17 filialų, susirinkimus rengiančius kas 3–8 metus. Jis priminė, kad filialo pirminkas ir valdyba renkami kas dvejus metus.

Jurgis Endziulaitis ragino apskričių koordinatorius aktyviai dirbtį apskrityste, dalyvauti posėdžiuose, kalbėtis su žmonėmis.

Valdyba nusprendė, kad LPKTS tarybos posėdis įvyks gruodžio 18 dieną.

„Tremtinio“ inf.

Prisiminta Vengrijos revoliucija ir Kauno vienybės demonstracija

(atkelta iš 1 psl.)

Taip senosiose miesto kapinėse buvo įprasminta ir vienybė su Vengrijos revoliucijos kovotojais, kurie už savo šalies laisvę sumokėjo pačią brangiausią kainą – gyvybę.

„Atėjo dar vieni metai ir mes vėl susirinkome drauge paminėti ir pagerbti daugelių iš jūsų, esančių čia, ir visus, kurių dalyvavo 1956 metų revoliucijoje ir kovoje už laisvę Vengrijoje bei išėjo į Vilniaus ir Kauno gatves išreikštį solidarumą ir paramą vengrų broiliams, sesėms bei labai ryžtingai pademonstruoti politinį Lietuvos laisvės ir neprieklausomybės troškimą. Jie slapta susitiko kapinėse, suformavo liniją ir prasidėjo beprecedentė demonstracija prieš priespaudos režimą už Lietuvos laisvę ir Vengrijos revoliucijos pergalę“, – kalbėjo nepaprastasis ir įgaliotasis Vengrijos Respublikos ambasadorius Peter Noszko-Horvath.

Vengrijos Respublikos



Kauno Stasio Lozoraičio mokyklos mokiniai atliko meninę programą

vardu ambasadorius padėkojo visiems dalyvavusiems demonstracijoje ir nulenkė galvą, pagerbdamas mūsų tautiečių didvyriškus veiksmus 1956-aisiais.

Istorinio įvykio minėjimo metu sveikinimo kalbą tarė Kauno meras Andrius Kupčinskas: „1956-ųjų metų sukilimui, kuris visoje Europoje ir pasaulyje tapo laisvės

ir laimingi, jau galėtume nekalbėti apie šią senoką istoriją, pasakyti, kad tai paliekame vadovėliams ir kronikoms. Tačiau jeigu mes nekalbėsime, jeigu neprisiminsime, kaip labai branginome neprieklausomybę, kaip dėl jos kovojo ir kaip palaikėme vienius kūtus, mes pamiršime daugelį dalykų. Svarbiausias iš jų – Laisvės kaina. Jos nenujutusios, jos negausi lengvai, ją tik lengvai galima prarasti. Siito neturi pamiršti mūsų vaikai ir vaikaičiai, kurie jau nebežino, kas yra okupacija“.

Kauno miesto meras A.Kupčinskas ir Vengrijos Respublikos ambasadorius Peter Noszko-Horvath prie lento, skirtos 1956-ųjų Vengrijos revoliucijai ir Kauno vienybės demonstracijai, padėjo gėlių vainikus.

Kauno Stasio Lozoraičio mokyklos mokiniai kartu su mokytojais dainavo lietuvių liaudies dainas, deklamavo eiles.

„Tremtinio“ inf.

Sveikiname

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį Tauro apygardos partizaną Antaną SARPALEI.

Linkime geros sveikatos, laimes, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

Tauro apygardos partizanai



Sveikiname ir džiaugiamės, kad buvę Igarkos tremtiniai Ada ir Gediminas KELMELIAI kartu nuėjo ilgą ir prasmingą 55 metų bendro gyvenimo kelią, užaugino du sūnus, sulaukė trijų vaikaičių ir trijų provaikaičių.

Spalio 31 dieną Ada GAIŽULYTĖ-KELMELIENĖ minėjo garbingą 80-ąjį jubiliejų. Sveikiname mielą Adą, linkime stiprios sveikatos, geros nuotaikos, šviesių ir laimingų dienų.

LPKTS Šiaulių filialas

Tebūna ilgas Tavo kelias
Ir toliai saulės sklidini,
O metai – kaip sraunioji Venta
Tegul gaivina laimės viltimi.

Garbingo 75-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikinu savo sesutę, buvusią Sujetichos tremtinę Danutę PUIDOKIENĘ.

Linkiu Aukščiausiojo palaimos, geros sveikatos, neblėstančios energijos, sėkmės darbuose ir kovoje už Tėvynės Lietuvos ateitį.

Kunigas Romualdas Žulpa



Konferencija Visuomeninio Vilniaus tribunolo 10-mečiui

(atkelta iš 1 psl.)

Pirmąjį pranešimą – tam tikrą įvadą į būsimus pranešimus tema „Bendra komunizmo nusikaltimų apžvalga“ skaitė prof. Vytautas Landsbergis. Pranešėjas teina sukonkretino ir gal pirma kartą mūsų svarstymuose atskyrė nusikaltimo ir jo atlikėjo sąvokas.

„Komunizmas nėra tik nelaimingas atsitikimas, – sakė prof. V. Landsbergis. – Žinoma, tai baisi žmonijos nelaimė – pati didžiausia praėjusiame šimtmetyje iki dabar. Bet vis dėlto formuluoti komunizmą kaip nusikaltelį yra kažkas ne taip. Arba metaforą kalba. Arba ezopine kalba, kurią mes pažinom, ištobulinom ir naudojame, vienkiatus suprasdami. Tai buvo būdas susikalbēti. Ir ezopine kalba buvo leidžiamā kalbėti. O kodėl dabar mums reikalinga ezopinė kalba? Ar mes dar neišėjom iš tų laikų? Todėl aiškinkimės.

Be abejo, aiškiau būtų pasakyti: komunizmo vardu padaryti nusikaltimai. Atsiemėnam ideologiją apie šviesią žmonijos ateitį, vardan kurios kertant mišką skiedros lekia. Skiedrų niekas neklaušia, kaip jos įtaržiūri. Tiesiog reiki priimti, kad blogybės neišvengiamos arba priimtinos vardinė didžiosios utopianės gėrybės. Tai štai komunizmo vardinė arba nacizmo vardinė, vokiečių rasės vardinė ar kokiais nors pateisinimais buvo daromi labai dideli nusikaltimai. Bet... vis dėlto, kai žudomi žmonės, naikinamas jų sukurtais gėris – kultūrinis, materialus ir visoks kitoks – pats gyvenimo džiaugsmas išgyventi, – kas nors tai atlieka. Būtent atlikėjas ir veikėjas. Ne doktrina, ne mitologija, ne utopija – tai yra konkretu. Čia leiskite man prisiminti „draugą“ Leniną, kuris yra pasakės reikšmingus žodžius: tiesa visada konkreči. Mūsų atveju tai tinka. Kaltinti „-izmą“, vienokį ar kitokį, yra saviapgaulė arba dar blogiau. Kas kita, kad nusikaltimo atlikėjas gali būti vienokio ar kitokio „-izmo“ indoktrinuotas arba radęs atitinkamoje mitologijoje savo blogumo pateisinimą, – taip, aš blogas, nes taip reikia. Tai tema, kuri eina nuo Sofoklio laikų: aš blogas, nes taip reikia, man teko tokia funkcija – valdovo. Budelis – kaip istorinė misija, – girdime iki šiol.

„Nusikaltimas ir nusikaltelis – nėra vieno be kito. Daug nusikaltimų – daug ir nusikaltelių. Nors būna ir kitaip. Būna, kai vieną nusikaltimą daro daug nusikaltelių, – taip būna buitiname lygmenyje. Kitąsyk vienas nusikaltelis yra uzuratorių klanas arba klika ir jų uzurpuota valstybė. Tuomet tas vienas

nusikaltelis padaro daug įvairių įvairiausių ir balsiausių nusikaltimų. Todėl vien guostis ir vardinti pačius nusikaltimus yra beveik beprasmiška. Tokia pozicija netgi pakerta ma išvedžiojimais, vadinant ją viktimizacija, kažkas viktimizuojasi, skelbia save auka. Ir prasideda karuselė – ar tikrai jisai tik auka, o gal jis ir pats kaltas?“

Po to daugelis skaitytų

suėmimo, teismo metu, kaip perduoti informaciją į Vakarus ir kitų priemonių.

Skaudžią sovietinio okupacijos režimo nusikaltimų statistiką pateikė Moldovos atstovė dr. Liudmila Tichonov, pasakodama apie pasibaisėtiną 1940 metais okupuotos Besarabijos likimą, represuotų mokslininkų, bandžiusių priešintis režimui, kartą; apie karą ir nederliaus

menklatūros, pasivadinusios kitais pavadinimais, ištvirtintas atkurtos Lietuvos Respublikos valdžios institucijose.

Taip pat ji tvirtino, kad kolaboravimo nusikaltimo samprata tebéra niekada ir niekam nepritaikyto Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 120 straipsnio sąvoka, kuri nepasiekė Lietuvos Respublikos piliečių teisinės sąmonės.

„Laisvės kovą dalyvis, Lie-

komunistų partijos vaidmens mūsų valstybės istorijoje politinė ir moralinė įvertinimą.

2. Pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 99, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 114, 115, 118, 120, 122 straipsnių redakcijas ir nurodyti, kad už juose išvardintus nusikaltimus atsako ne tik tai Lietuvos Respublikos piliečiai, kiti fiziiniai asmenys, bet ir juridiniai asmenys.

Vilniaus miesto savivaldybei siūlytume nedelsiant perkelti kolaborantui raštojui Petru Cvirkai miesto centre pastatyta paminklą ant jo kapo”, – kalbėjo Z. Sličytė.

Konferencijos dalyviai priėmė kreipimąsi į LR Prezidentę, Vyriausybę, kitų ES valstybių vadovus ir vyriausybes, Europos Komisiją „Dėl vienodo totalitarinių režimų nusikaltimų traktavimo ir jų pasmerkimo ES lygiu“.

„Tarptautinės mokslinės konferencijos „Komunizmo šmékla ir nusikaltimai“ dalyviai sveikina Europos Sąjungoje prasidėjusį totalitarinių režimų nusikaltimų tyrimo ir įvertinimo procesą. Totalitarizmo nusikaltimai daugelyje ES šalių yra nepaneigiamas faktas, todėl būtinos ne tik individualios, bet taip pat ir bendros pastangos likviduojant totalitarizmo palikimą“, – rassoma kreipimosi projekte.

Cia taip pat pabrėžiama, kad mažiausiai 13 iš 27 Europos Sąjungos šalių vienai ar kitaip nukentėjo ir nuo komunistinio režimo. Todėl būtina iniciuoti ir priimti Europos Sąjungos teisés aktus, būtinus vienodai traktuojant ir pasmerkiant visų Europos totalitarinių režimų nusikaltimus, vienodai kriminalizuojant jų garbinimą, neigimą ir menkinimą.

„Jokia nežmoniška ideologija ir ja grindžiami tarptautiniai nusikaltimai negali sulaukti mažesnio pasmerkimo, neturi būti palikta erdvė jo kiems tarptautiniams nusikaltimams šlovinti, juos neištarti ar menkinti. Tik tokia principinga pozicija ir principingas elgesys gali iš tikrujų suvienyti Europos tautas, užgydyti istorijos paliktas žaizdas, sutelkti visas ES valstybes bendram europiniam demokratiniam paveldui išsaugoti ir plėtoti“, – taip baigiamas kreipimasis.

Konferenciją rengė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga, Lietuvos laisvės kovos sąjūdis, Lietuvos politinių kalinių sąjunga, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų bendriją, Komunizmo nusikaltimų tyrimo paramos fondas; rėmė LR Seimas ir Vyriausybę, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras.

**Audronė V. ŠKIUDAITĖ,
Ingrida VĒGELYTĖ**



Seime surengta tarptautinė mokslinė konferencija „Komunizmo šmékla ir nusikaltimai“

Olgos Posąškovos nuotr.

pranešimų buvo apie konkretius dalykus – istorikai, teisinkai ir visuomenininkai kalbėjo apie nusikaltimus, padarytus Ukrainoje, Moldovijoje, Estijoje, Lietuvoje. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Vilniaus skyriaus pirmininko Petro Musteikio perskaitytame prof. Anfiso Kukuškinos iš Kazachstano pranešime buvo pasakojama apie Akmolinsko moterų lagery, „Tėvynės išdavikai“. Ten kalėjusios moterys buvo ne nusikaltelės – jos buvo „nusikaltelės“ žmonos, motinos, seserys, dukterys. 1937 metais tik viename iš tokų lagerių buvo 4482 moterys. Jų vaikai tuo metu būdavo atiduodami „perauklėti“ įvaikynamus arba specialiajais pataisos įstaigas.

Kitas konkretus pasakojimas buvo apie vėlesnius laikus – paskutiniųjų sovietinio režimo gyvavimo dešimtmečių pasipriešinimą Estijoje. Pranešimą skaitė buvęs disidentas, tris kartus kalintas Enn Tarto, Estijos asociacijos „Memento“ pirmininkas. Jis kalbėjo jau apie „socializmo su žmogišku veidu“ nusikaltimus – Estijoje, ir ne tik, okupantai vykdė politiką vietinę tautų paversti mažuma. Jis citavo vyresnės kartos disidentų posakį: „Rusijoje imperinė politika egzistavo iki komunistų ir liks po komunistų“. Iš pranešėjo sužinojome, kad estai taip pat leido savo pogindžio Kroniką, mokėsi, kaip nepapulti į saugumo struktūrų akiratį, kaip elgtis

nualintoje Moldovoje badu numarintus 150 tūkstančių žmonių vien tik 1946–1947 metais; apie represijas religiniu pagrindu – Jehovos liudytojų seklos trėmimą, uždarytas beveik visas bažnyčias ir visus (išskyrus vieną) vienuolynus.

Pranešimus skaitė ir Lietuvos prelegentai: prof. Egidijus Aleksandravičius (Kodėl vakarieniams sunku suprasti komunizmo nusikaltimus?), buvusio Tarptautinio Vilniaus visuomeninio tribunolo pirmininkas advokatas Vytautas Zabiela (Lietuvos teismų darbo praktika genocido bylose), soc. m. dr. Zita Sličytė, teisininkė (Kolaboravimas *nullum arbitrum* dėl Lietuvos komunistų partijos), hab. dr. prof. Ona Voverienė (Komunizmo ideologija ir jos realizavimo reliktai nepriklausomoje Lietuvos), Birutė Burauskaitė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktorė, (Kruvinieji bėgančiųjų pėdsakai), Severinas Vaitiekus, istorikas (Mirties bausmė – kaip sovietinio teroro forma Lietuvoje), ir kiti.

Didelio konferencijos dalyvių pritarimo sulaukė dr. Z. Sličytės pranešimas ir siūlymai. Ji padarė išvadas, kad Lietuvos komunistų partijos padaryti nusikaltimai 1940 metais Sovietų sąjungai okupavus nepriklausomą Lietuvos Respubliką iki šiol nėra įvertinti nei teisiiniu, nei politiniu, nei moraliniu aspektais. Tai salygojo komunistinės no-

tuvos partizanų kapelionas, monsinjoras Alfonsas Svarinskas 2010 metų rugpjūčio 10 dieną laikraščio „XXI amžius“ 66-ajame numeryje paskelbtame straipsnyje „Padarėme didelę klaidą palikę komunistų nusikaltelių teismą Dievui“ rašė: „Lietuviai padarė didelę klaidą – palikoj komunistų nusikaltelių teismą Dievui. Lietuviai labai krikščioniška tauja, todėl né vienas sovietinis tardytojas, teisėjas ar prokuratoras nebuvó nubaustas už padarytus nusikaltimus. Taip nebaudžiami jie sugrižo į valdžią. Būtina atkurti teisę ir teisingumą. Siuomet jie kelia balą prieš Lietuvą ir nori jamžinti kolaborantus, nusikaltelius ir brazauskus“. Belieka tiktaip priartinti monsinjorui Alfonsui Svarinskui, iš nevilties besišaukiančiam Viešpaties, ir prašyti Lietuvos Respublikos Seimo:

1. Priimti nutarimą, kuriuo pripažinti Lietuvos komunistų partiją nusikalstama organizacija, kolaboravusia su Sovietų sąjungos okupacine valdžia ir 1940 metais įvykdžiusia valstybės perversmą ir padariusia nusikaltimus Lietuvos valstybės nepriklausomybei bei konstitucinei santvarkai, o 1940–1990 metų Lietuvos aneksijos laikotarpiu organizavusia Lietuvos Respublikos teritorijoje genocido, okupuotos valstybės civilijų trėmimą, saugomų kultūros objektų naikinimo ir nacionalių vertibių grobstymo nusikaltimus. Pateikti aiškų ir vienius suprantamą Lietuvos



Okupacijos pasipriešinimo dalyvių ir kolaborantų veiklos teisinis, politinis, moralinis, kultūrinis, istorinis ir hermeneutinis vertinimas

Tėsinys.

Pradžia Nr. 39 (917)

Teismo posėdyje čekistas V. Vasiliauskas kalbėjo, kad toje partizanų sunaikinimo operacijoje čekistų kariuomenės komanda „veikė neperžengdama būtiniosios ginčies ribų“, tai reiškia, kad jų veikla buvo legitimi.

Tokį čekisto V. Vasiliausko ir KGB agentės M. Žukaitienės („Ramatės“), gavusios pinigų už partizanų bunkerio parodymą, praeities veiklos dabantinių vertinimą Kauno apygardos teisėjai Jurgis Kiškis, Romualdas Lincevičius ir Regina Majauskienė 2004-02-04 nuosprendyje įvertino: „Kolegija atsižvelgia į kaltinamąjų asmenybes – charakterizuojami gerai.“ Toks užrašymas ir netgi posėdžio metu nutylejimas reiškia, kad čekistų darbas įvertinamas kaip reikalingas ir reikšmingas.

Kauno apygardos teismas abejojantai čekistui V. Vasiliauskui ir agentei M. Žukaitienei skiriant bausmę silpnos sveikatos kriterijus naudojo du kartus: bausmei mažinti (5 ir 6 metai) ir taip pat atleisti nuo bausmės atlikimo. Vizualiai matėsi kaip V. Vasiliauskas vienas, be kitų pagalbos, atvykdavo į Kauno ir Vilniaus teismus, laipiodavo laiptais ir kt.

Palyginimui galima pažvelgti į 2009 metų pabaigoje Vokietijoje vykusį 89 metų amžiaus J. Demanjuko, kaltinamo genocidu, dalyvavimu 27,9 tūkstančio koncentracijos lagerio kalinių nužudyme, teismo procesą, i kurį jis atgabentamas neštuvais. Nesenai jam dėl kaulų čiulpų ligos buvo perpiltas kraujas. Mūsų teisėjai ypač atjaučia ir rūpinasi genocidu ir nusikaltimų žmoniškumui kaltinamų asmenų sveikata ir iškart atleidžia nuo bausmės atlikimo.

* * *

Veikiančios sovietinės okupacijos teisės normos 2006 metų Lietuvoje

Už partizano tévo ir dėdés žūtį M. Aštrauskaite-Bikuličienei LR BPK I09 str. imperatyvine nuoroda baudžiamojuje byloje materialinė ir moralinė žala yra nagrinėjama kartu. Visi teismai to nenorėjo pastebeti, todėl teismo procesas tėsesi toliau.

Nuosprendis čekistui V. Vasiliauskui ir KGB agen-

tei M. Žukaitienei, laisvano- riškai už pinigus išdavusiai partizanų bunkerį KGB kari- niams daliniui, Kauno apygardos teismo teisėjui Antanui Burduliu neturėjo jokios reikšmės. Teisėjas Antanas Burdulis savo 2005-11-17 sprendime rašo: „...nagrindėjant šį ieškinį taikytinos teisės normos, kurios egzistavo teisinių santyklių atsiradimo metu“. Tai yra 1953 m. teisėtos okupacijos laikų teisės normos!

Teisėjo Antano Burdulio sprendime sakoma: „Šalių teisinių santykiai dėl neturtinės žalos atlyginimo atsirado ne paminėtoje baudžiamojuje byloje priimto nuosprendžio pasekoje, o iš atsakovų kaltų veiksmų, kurie buvo įvykdyti 1953-01-02. /.../ Ieškovės ieškinys atmetinės, nes tokios pažeistos teisės gynimo tuo metu galiojė įstatymai nereglementavuo (CPK 5 str. 1 d.)“. Tai yra 1953 m. teisėtos okupacijos laikų teisės normos!

Antrą kartą tą bylą nagrinėjo Kauno apygardos teismo teisėja Birutė Bobrel. 2006 m. lapkričio 9 d. ji savo sprendime nurodo: „...negalima tiesiogiai taikyti LR Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalį, numatantą asmens teisę į neturtinės žalos atlyginimą įstatymo nustatyta tvarka, nes atsakovų veiksmai, iš kurių ieškovė kildina jai padarytą neturtinę žalą, atliki 1953 m. sausio 2 d., kai LR Konstitucija negaliojo. Atsakovų veiksmų atlikimo metu galiojė civiliniai įstatymai neturtinės žalos atlyginimo nemumatė.“ Tai yra 1953 m. teisėtos okupacijos laikų teisės normos!

Sprendime yra tokas prie- kaištis nukentėjusiai: „Ieškovė daugiau kaip dešimtmesti po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. kovo 11 d. savo turinių teisių negynė, todėl atnaujinti ieškinio senaties terminą nėra pagrindo.“ Ar galimas ieškinys iki įsitemėjusio apkaltinamojo nuosprendžio 2004 metais? Teisinis blefas! Akivaizdus angažuotumas.

Lietuvos Apeliacinis teismas panaikino abudu minėtus Kauno apygardos teismo sprendimus ir priteisė moralinės žalos atlygių nukentėjusiai. Lietuvos Aukščiausasis Teismas panaikino Apeliacinių teismo sprendimą.

Tai 2008-04-28 padarė Lietuvos Aukščiausiojo Teisėmo teisėjai: Zigmantas Levickis,

Česlovas Jokūbauskas, Egidijus Laužikas, Aloyzas Marčilionis, Algimantas Norkūnas, Sigitas Rudėnaitė ir Antanas Simniškis, – žalos atlyginimo klausimą permetė spręsti Konstituciniams Teismui. Lietuvos Aukščiausasis Teismas nesugebėjo įvertinti ir pripažinti, kad už partizanų tévo ir dėdés nužudymą galima ieškoti moralinės žalos iš nustatyto kaldojo asmens. Toks Lietuvos Aukščiausiojo Teismo apgaullingas požiūris į Lietuvos pasipriešinimo kovą: ar žalą turi atliki konkretus fizinis asmuo už nustatytus savo veiksmus, ar Rusijos valstybė, kaip tokia. Jeigu konkretus kaltininkas gauna iš Rusijos valstybės pensiją ir ji juo rūpinasi, tai, logiškai, tegul ji jam regreso tvarka ir atlygina už visus jo veiksmus – padarytą naują tai valstybei. O mūsų valstybė turi pripažinti realią ir konkretią žalą, kurią jis ją patyrusiai privalo atlyginti pagal Lietuvos įstatymus. Apskritai, formuluočių klausimą, kad žalą turėtų atlyginti Rusijos valstybė, būtų apsimetimas šiandien nieko nežinančiu Rusijos politikoje Lietuvos okupacijos atžvilgiu ir nenoras bet kokios ir bet kam žalos atlyginimo.

Byla truks ne mažiau kaip 12 metų. Tai akivaizdi teisės sąmonė į Lietuvos Laisvės kovą ir teisingumo trukmę.

* * *

Užmesta KGB papulkininkio V. Vasiliausko byla dėl partizano J. Būdininko sužeidimo, suėmimo ir nuteisimo

Partizanas Jonas Būdininkas gimė 1914 m. Panovių kaime, Šakių apskrityje. Nuo 1949 m. buvo partizanu, slapyvardžiu Nemiras. 1953-03-24 sunkiai sužeistas ir suimtas Šakių rajone, o liepos 20 d. LSSR MVD pasienio karinio tribunolo uždarame posėdyje nuteistas 25 metams laisvės atėmimo, 5 metams laisvės atėmimo su turto konfiskacija. Suėmimo operacijoje aktyviai dalyvavo čekistas V. Vasiliauskas, nuteistas už naikinamąją opera-

ciją partizanų J. ir A. Aštrausku nužudyme.

Šakių prokuratūros ir Marijampolės VSD tiriama nuo 2001-09-01 – 8 metai ir 6 mėn. Pirmasis teismo posėdis įvyko Kauno apygardos teisme 2010-01-29, bet i posėdži neatvyko.

* * *

Čekisto Michail Tabakajev byla

M. Tabakajev gimė 1925 m. Jis 1947-1949 metais Gelgaudiškio valsčiuje terorizavo (gąsdino vesdamas sušaudyti) žmones, trémė. 1952 m. Betygalos valsčiuje suėmė 13 metų Romą Reinertą, pusnuogi 3 parasa laikė kamerose, nedavė valgyti, o po to Viduklės geležinkelio stotyje įgrūdo į vagoną ir ištrémė į Krasnojarską. Ištrémė, nes jo tévas buvo žuvęs partizanas. Šios bylos ikiteisminiam tyrimui nuo 2006-05-04 vadovauja Kauno apygardos prokuratūros Pirmojo skyriaus prokuroras Virginijus Sokolovas – 3 metai ir 10 mėn.

* * *

Bausmė: nuo 22 val. iki 06 val. nesilankytis restoranuose, kavinėse, pramogų vietose

Kauno apygardos teismo teisėjas Egidijus Jonas Grigavičius 2008-02-15 už žmonių trėmimą nuteistam buvusių stribui ir milicininkui Z. Dubosui skyré bausmę: „...baustinas laisvės apribojimu dvejiems metams, ipareigojant būti namuose nuo 22 val. iki 06 val. /.../ nesilankytis restoranuose, kavinėse, pasilinksminimų, pramogų vietose /.../.“

Teisėjas nuosprendyje užraše: „.../ nusikaltimas įvykdytas prie atitinkamų politinių aplinkybių, kurios vėliau pasikeitusios, šiuo metu kaltinamasis atitinkamos grėsmės nekelia.“ Ką reiškia „atitinkamos politinės aplinkybės, kurios vėliau pasikeitusios“? Ar tai skelbiama individuali amnestija? Ar kad tokiomis aplinkybėmis trėmimai buvo neišvengiami ir šiandien dekrimilizuojame, ar kad vėliau patys okupantai žmonių netrėmė, tai vis vien

jau nėra prasmės bausti. O ką reiškia argumentas, kad kaltinamasis „atitinkamos grėsmės nekelia“? Trėmimo grėsmės? Koks yra ryšys su politinių aplinkybių pasikeitimui ir grėsmės nekėlimu su LR BK 102 straipsnio atsakomybės prasme?

Lietuvos apeliacinių teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008-06-20 nuosprendžiu, nuosprendis pakeistas ir bausmė sugriežinta iki laisvės atėmimo 5 metams, bausmę atliekant atviroje kolonijoje, nes iš esmės dėl Z. Duboso neigalios žmonos priežiūros pirmos instancijos teismas nenagrindėjo galimybės tai padaryti jo dukrai ir sūnui.

2008-12-23 nutartimi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija – Olegas Fedosius (pirmininkas), Aldona Rakauskienė ir Vladislovas Rakanis, panaikino Lietuvos apeliacinių teismo nuosprendį.

2009-05-28 Lietuvos apeliacinių teismo kolegija – Viktoras Kažys (pirmininkas), Rūta Mickevičienė ir Elena Vainienė, atmetė prokuroro skundą. Nutartyje pakartotas Kauno apygardos teisėjo Egidijaus Jono Grigaravičiaus argumentas, kad „.../ nusikaltimas įvykdytas esant atitinkamoms politinėmis sąlygomis, kurios vėliau pasikeitė /.../ šiuo metu Z. Dubosas tokios grėsmės nekelia /.../.“ Nurodoma, kad „.../ po nusikaltimo padarymo praėjo labai ilgas laiko tarpas, per kuri Z. Dubosas nusikaltamų veikų ar kitų teisės pazeidimų nepadarė, laisvės atėmimo bausmė būtų neadekvati padarytos nusikaltamų veikos pavojingumui ir Z. Duboso asmenybei.“

Genocidiniuose nusikaltimuose nepamatuota kalbėti apie laiką, praėjusį nuo nusikaltimo padarymo, nes tuo metu būtų kvestionuojamas se-naties netaikymo institutas. O teismo argumentas, kad dabar jis grėsmės nekelia, – tai nerealu laukti naujos okupacijos ir trėmimų ar tikėti, kad jis darys kokį nors kriminalinį nusikaltimą. Lengvinanti aplinkybę, kad po trėmimų nepadarė nusikaltamų veikų, tai būtų niekai ir, beje, senatis, lyginant su klaikia trėmimo operacija, kurioje buvo nušautas tremiamasis Jurgis Jasilionis. Tokie teisinimo argumentai vertintini kaip teisinius blefas!

(keliamo į 6 psl.)



Okupacijos pasipriešinimo dalyvių ir kolaborantų veiklos teisinis, politinis, moralinis, kultūrinis, istorinis ir hermeneutinis vertinimas

(atkelta iš 5 psl.)

* * *

Lengvinanti aplinkybė: genocido vykdytojas administracine tvarka nebaustas

Jurgis Navickas („Petryla“) 1947 metais tampa stribu, gauna medalį. MGB agentu smogiku buvo 1951–1954 metais ir gaudavo 1400–1460 rublių per mėnesį atlyginimą, tapo Komunistų partijos nariu.

Tragiška, kad J. Juškauskas buvo žuvę trys broliai partizanai. Jis suimtas Lazdijų rajone 1952-09-04 ir iškart užverbuotas. Du mėnesius žudo partizanus.

1952-09-07 jis išdavė partizanų slėptuvę, kurią uždegu žuvo partizanai: Juozas Gudeliauskas, Juozas Krivickas ir Jonas Jutkevičius, o rėmėjai Antanas Valiukevičius ir Monika Valiukevičiūtė nubausti. 25 metams kalėjimo, 5 metams teisių apribojimu ir turto konfiskavimu.

1952-09-19 J. Juškauskas („Jurgis“) su agentu smogiku J. Navicku klasa nužudė partizanų rėmėjus Joną Radišauską ir Moniką Radišauskaitę. Nors šaudė vienas J. Navickas, šių žmonių nužudymo teismas jam nepriskyrė, tai reiškia, kad savo rėmėjus nušovė partizanai. Net KGB byloje užrašyta, kad jis asmeniškai likvidavo du „banditus“. Žinoma, teismui nepateikti lavonai, ginklas, kulka ir du liudininkai?

1952-10-19 J. Juškauskas nušovė partizaną Algimantą Kaminską.

1952-11-04 J. Juškauskas kartu su J. Navicku nušovė partizaną Juozą Gaidį.

J. Navickui teismas nustatė, kad „...nėra sunkinančių aplinkybių, administracine tvarka nebaustas, antrame nusikaltime jo veika kvalifikuoja kaip padėjėjo, atsižvelgiant į tai, kad nuo padarytų nusikaltimų praėjo ilgas tarpas, per kurį naujų nusikaltimų nepadarė“. Jis gaudavo didžiulę algą, o padėjėjoveikla pasireiškė kaip kadrinio agento smogiko organizatorius, prižiūrėtojo, saugotojo, vedlio ir nusikaltimo garantu. Jam nesant, gal J. Juškauskas ir būtų susvyraučę. Administracinių nuobaudos ir seno laiko argumentas tokiuose nusikaltimuose yra vi-

siškai nepamatuotas teisiniams, kaip ir 8 metų bausmės dydis. Teismo salėje sėdėjo laikraščiu prisidengęs veidą. Ar tai gali reikšti, kaip rašoma nuosprendyje, „nuoširdžiai gailisi“, norssalėje niekas negirdėjo ir nepastebėjo.

J. Juškauskas pripažystamas neveiksiu ir bausmė neskirta. Tai kelia kai kurias abejones. Pavyzdžiu, jis per teismo posėdžio pertrauką aiškinė, kad išdavės partizanus, nes bijoje būti išsiūstas į Sibirą, ir pats, neklasiamas pasakė, kad Alytuje jam ruošiantis smogikiškiems veiksmams visada būdavę čekistas N. Dušanskis. Žmonėms atrodė, kad jis gali būti blogos klausos, nors su juo susikalbėti galima.

Nurodytą nuosprendį ir nutartį 2008-01-25 priėmė Kauno apygardos Baudžiamojos skyriaus teisėjų kolegija – Jonas Furmanavičius, Algirdas Jaliniauskas, Jurgis Kiškis.

2009-01-09 Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmyninko Kęstučio Jucio, Svajuno Knizlerio ir Violetos Ražinskaitės, perkvalifikavo į griežtesnį kaltinimą, bet skyré mažesnę bausmę – 5 metus. Teismas savo nuosprendyje užrašė: „.../ byloje nėra įrodymų, jog J. Navickas, vykdymas genocidą, ką nors nužudė. Bausmė nėra kerštas už praeityje, nors ir esant kitokiai politinei santvarkai, padarytas nusikaltamas veikas /.../ Svarbu, kad paskyrus bausmę, būtų realizuoti BK 41 straipsnyje numatyti tikslai.“ Iš BK 41 straipsnyje nurodytų 5 paskirčių (sulaikyti asmenis nuo nusikaltamų veikų darymo, nubausti, atimti galimybę darysti naujas nusikaltamas veikas, paveikti asmenį laikytis įstatymų) realus lieka vienas – „uztikrinti teisingumo principo įgyvendinimą“. Bausmė už genocidą, kaip be senaties, yra istorinis veikos įvertinimas. Teisėjai genocidinio nusikaltimo teisingumo principą įvertino eilinio rutinio nusikaltimo lygmenyje, tai yra pateikė ne istorinį įvertinimą ir sprendimą.

Tai paaškina kalbėdami apie bausmę kaip ne kerštą? Tai yra pasiteisinimas dėl sumažintos bausmės? Kodėl apskritai bausmėje kalbēti apie kerštą? Juk tai yra istorinis, auklėjamasis ateičiai sprendimas. Galima čia įžvelgti užuojautą ir preferenciją.

Raudonųjų partizanų 1944 metų naikinamoji veikla Lietuvoje

1985 m. Niujorke išleista Chaimo Lazaro knyga „*Destruction and Resistance*“, kuriame aprašomas 1944 m. sausio 29 d. įvykis prie Jašiūnų esančiame Kaniūkų kaime: „Kurį laiką jau buvo žinoma, kad Kaniūkų kaimas buvo bandų gūžta ir intrigų prieš partizanus židinys. Jo gyventojai, žinomi savo piktais darbais, organizavo aplinkinius gyventojus, dalino jiems iš vokiečių gautus ginklus ir vadovavo visiems išpuoliams prieš partizanus. Kaimas buvo gerai apsaugotas. Kiekvienas namas buvo tvirtovė ir prie kiekvienos sodybos buvo iškastos tranšejos. Iš abiejų kaimo pusų stovėjo sargybių bokštai, todėl pateiktą kaimą buvo ne taip jau paprasta. Nepaisant to, partizanai pasirinko būtent šią vietą, kad įvykdytų keršto akciją ir įvartytų baimės. Brigados štabas nusprendė Kaniūkussulyginti su žeme, kad būtų pamoka kitiems.

Vieną vakarą 120 geriausių visų stovyklų partizanų, apsiginklavę geriausiais iš visų turimų ginklų, išsiroso į tą kaimą. Tarp jų buvo maždaug 50 žydų, vadovaujamų Jakovo Prenerio. Vidurnaktį jie priartėjo prie kaimo ir užėmė pozicijas. Buvo įsakyta nepalikti né vieno gyvo. Net galvijus liepta išžudyti, visą turta sunaikinti.“ („Lietuvos aidas“, 2008-01-29, p. 8). Operacijos rezultatas: „Per trumpą laiką užduotis buvo atlikta. Buvo sunaikinta 60 sodybų, maždaug 300 žmonių, neliko né vieno gyvo. Ši operacija davė rezultatą. Tas rajonas ilgam liko ramus“ (ten pat, p. 8).

Iš esmės tai buvo Lietuvos patriotų pasipriešinimas prieš raudonųjų partizanų plėšikavimą ir prievertą, todėl ne Lietuvos nepriklausomybę, o sovietinę okupaciją gynę raudonieji partizanai taip atkeršijo. Juk kaimo žmonės neturėjo tikslą ar noro kariauti su raudonaisiais partizanais.

Minėtoje operacijoje dalyvavo Fania Brancovskaja, kuri dabar yra Buvusių geto ir konklagerių kalinių sąjungos pirmininko pavaduotoja ir vedė ekskursijas po Vilnių.

Operacijoje dalyvavo R. Margolis, Mejeris Elinas, Dimitrijus Gelpernas, Sara Ginaitė-Rubinsonienė ir jos vyras Michailas Robinsonas, todėl jie apie tai galėtų dar ir šiandien daug paliudyti (www.genocid.lt/Leidyba/10/rimantas.htm).

Lietuvos prokuratūra: vietoj įtariamojo apklausos – istoriko nuomonė

Viršuje pateiktą pavyzdį, kaip nukreiptą Lietuvos reokupaciniams tikslams siekti, mes nenorime pateikti kaip teigiamą, nes tai buvo masinis, neselektivus, neadekvatus ir neteisinis veiksmas. Pradžioje buvo pradėtas I. Arado veikos įkiteisminis tyrimas. Izraelio kilo triukšmas, kaip dėl prieš žydus nukreipto akto. Sio prieš Lietuvą nukreipto veiksmo tyrimą Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra išsigando dėl Izraelio protestų ir tyrimą dėl I. Arado 2008-09-19 nutraukė. Apie tai Lietuvos generalinės prokuratūros specialiųjų tyrimų tyrimų skyriaus vyriausasis prokuroras Rimvydas Valentukevičius 2009-09-16 informavo, kad be kitų aplinkybių, nutrauktui įkiteisminį tyrimą grindė ir istoriko nuomone: „Paminėto įkiteisminio tyrimo metu buvo gauta kompetentingos specialisto – istoriko, kuris prieš išvados pateikimą buvo nustatyta tvarka raštu įspėtas dėl baudžiamosios atsakomybės už žinomai melagingos išvados pateikimą, išvada.“ Tai būtų galima suprasti, jeigu istorikas pateiktu konkretaus įvykio savo tyrimo išvadą ir jo pavardę nebūtų išlapinta, juo labiau patvirtinant fantastinius teiginius. Atvirkščiai, mes turime istorikų nuomonės, patvirtinantis tokius šio įvykio faktų tyrimus.

Tai yra pavyzdys, kaip prokuratūra gali laisvu pasirinkimu subjektyviai nagrinėti ir vertinti faktus ir aplinkybes. Tokiu būdu vienu atveju yra įtakinga Izraelio valstybė su savo gąsdinančia galia, teisinantis Lietuvos „kompetentingas specialistas – istorikas“, iš kitos pusės – per 80 metų amžiaus, asmeniškai negalintis apsiginti nuo KGB nusikaltamos

organizacijos nusikaltamu būdu surašytų faktų, jų sovietinio vertinimo, tarybines mokyklas baigusiu prokurorų, teisėjų sovietinio mentaliteto bei jų sovietinės sąmonės ir 25 metus lageryje išbuves partizanas A. Žypré be jokio istoriko nuomonės.

Už vieną partizaną – vieneri metai, už penkis partizanus – penkeri metai

1950 m. rugsėjo 12 d. Šakių rajone MGB agentas Algirdas Povilaitis pareigūnams parodė partizanų slėptuvę, kurią apsupo karinis dalinys ir žuvo 5 „Tauro“ apygardos partizanai. Prokuratūra tyrimą atliko prieš daugelį metų, bet per davimą teismui „prilaike“. Pirmas Kauno apygardos teismo posėdis įvyko 2010-01-08.

Teisėjų kolegija (Algirdas Urbšys, Algirdas Jaliniauskas ir Jurgis Kiškis) nuosprendži paskelbė 2010-02-19. Nuosprendyje nurodoma, kad „.../ nuosikaltamos veikos padarymo praejo didelis laiko tarpas, per kurį nuteistasis nepadarė naujų nusikaltimų ar nusižengimų, administracine tvarka nebaustas .../ kaltės forma – tiesioginė tyčia .../ nusikaltimas baigtas. .../ bausmė nėra kerštas už praeityje, nors ir esant kitokiai politinei santvarkai, padarytas nusikaltamas veikas.“

Ir vėl atsiprašymas ir teisiniamas dėl galimo keršto, vėl tas pats administracine praežangos sulyginimas su genocidiniu nusikaltimu, o okupacija įvardijama teisiškai teisiamama savoka „kitokia politinė santvarka“.

Nuosprendyje nurodoma, kad nuosprendžiu siektina įgyvendinti BK 41 straipsnio tikslus. Tų tikslų straipsnyje yra 5. Genocidinio nusikaltimo atveju nauji nusikaltimai galimi tik naujos okupacijos atveju, todėl užkardytu naujų tokius nusikaltimų darymą teisiamajam ir kitiem vargu ar yra paveiku ir realiai praktiška. 5 punkto nuostata „užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą“ pagal nuosprendži vargu ar yra istoriškai ir tarptautine praktika adekvati.

(Bus daugiau)

**Bronius Zabulis**

Eidamas 83-iuosius metus mirė atkurto Vytauto apygardos partizanų vadas Bronius Zabulis-Viesulas.

Gimė 1928 metų rugėjo 1 dieną Utenos apskrities Vyžuonų valsčiaus Tirmūnų kaime, daugiavaikėje ūkininkų šeimoje. Baigė pradinę mokyklą, vėliau mokėsi Utenos amatų mokykloje. Neturėdamas 18 metų įsitraukė į rezistencinę veiklą. 1945 metų gegužės 9 dieną dalyvavo Vilkabrukių kautynėse kartu su 129 partizanais (11 iš jų žuvo). Vėliau išvykęs mokyti į Vilnių įstojo į pogrindžio organizaciją – Lietuvos tautos išvadavimo sąjungą. 1946 metų liepos 3 dieną, vykdymas kovinę užduotį, buvo suimtas ir pusę metų kalintas KGB rūmuose. Buvo nu teistas ir ištremtas į Buchtos ir Buchašo lagerius, vė-

liau į Krasnojarsko kraštą.

Į Lietuvą grįžo 1957 metais. Ilgą laiką dirbo statybinių organizacijoje. Vėliau pagalbinėje mokykloje dirbo pedagoginį darbą – mokė vairukus statybininko amato. Atkuriunt Lietuvos nepriklausomybę, tapo aktyviu Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio nariu, nuo 1993 metų Tėvynės sajungos-Krikščionių demokratų partijos narys. Bronius Zabulis aktyviai reiškėsi ir kultūriname gyvenime. Jis dainavo Utenos kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinių chore „Ainiai“, buvo choro solistas ir skaitovas. Dalyvavo susitikimuose su Utenos jaunimu, miesto bendruomene, pasakojo jiems Lietuvos laisvės kovų istoriją.

Už nuopelnus Lietuvai Bronius Zabulis apdovanotas Lietuvos laisvės kovos s-

Pro memoria

jūdžio pirmo laipsnio Partizanų žvaigžde, Vyčio Kryžiaus ordino karininko kryžiumi, trimis medaliais kovoje už Lietuvos Nepriklausomybę, LPKTB medaliu „Vilties žvaigždė“, Utenos apskrities viršininko Garbės ženklu.

Bronius Zabulio atminimas visada išliks mūsų širdyse...

**TS-LKD Utenos skyrius
LPKTB Utenos skyrius**

Skelbimai

Lapkričio 6 d. (šeštadienį) 15 val. Šiaulių kultūros centro (Aušros al. 31) 3 aukšto salėje LPKTS Šiaulių filialo tarnyba rengia šventinę vakaronę „**Kad gyvenimo rudo būtu šviesesnis**“, skirtą Tarptautinei pagyvenusių žmonių dienai paminėti.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 12 d. (penktadienį) 11 val. Opšrūtuose, Pilviškių sen., Vilkaviškio r., bus atidengtas paminklas Sūduvos partizanams ir Opšrūtų mūšiui atminti.

Kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 15 d. (pirmadienį) 15 val. Kauno įgulos kaarininkų ramovėje Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga organizuoja konferenciją „**Pensinio amžiaus žmonių problemos**“.

Pranešimus skaitys: medikai, teisininkas, psichologas. Į klausimus atsakys Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Aistės Smilgevičiūtės ir grupės „Skylė“ naujojo albumo „Broliai“ pristatymo koncertai didžiuosiuose Lietuvos miestuose

Po beveik dvejus metus trukusio intensyvaus darbo, Aistė Smilgevičiūtė, Rokas Radzevičius ir grupė „Skylė“ kartu su vyrų vokaline grupė lapkritį pristatys naują albumą „Broliai“.

Koncertai įvyks: lapkričio 19 d. Panevėžio dramos teatre, lapkričio 20 d. Kauno klu be „Combo“, lapkričio 26 d. Šiaulių koncertų salėje „Saulė“, lapkričio 27 d. Klaipėdos Švyturio menų doke ir gruodžio 3 d. Vilniaus pramogų klube „Balsas LT“.

Šiuo darbu siekiama įam-

žinti Lietuvos Laisvės kovo tojų-partizanų-atminimą ir šia tema sudominti jaunają kartą ir kitas, tiesiogiai su šia tema nesusijusias, visuomenės grupės. Viena iš užduo cių – ugdyti nuoširdę, o ne deklaratyvą patriotiškumą.

Naujojo albumo dainos remiasi autentiška medžia ga – mintimis, išdėstyтомis Liogino Baliukevičiaus-Dzūko dienoraštyje, kitų kovo tojų atsiminimuose, parti zaniškų dainų nuotaikomis ir lyrikoje randamais poetiniais įvaizdžiais. Atsiremiamas ir į

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTS Prienų filialo pirmininkę Dalytę RASLAVIČIENĘ dėl vyro **Tilius RASLAVIČIAUS** mirties.

LPKTS valdybos pirmininkas Antanas Lukša, LPKTS valdyba ir taryba

Mirus buvusių tremtinių, LPKTS Prienų filialo nariui, Veiverių „Skausmo kalnelio“ puoseletojui

Tiliui RASLAVIČIU nuoširdžiai užjaučiame žmoną, LPKTS Prienų filialo pirmininkę Dalytę RASLAVIČIENĘ ir duk terį Danguolę su šeima.

LPKTS Prienų filialas

Mirus broliui **Kęstučiui KLEMENSUI** nuoširdžiai užjaučiame buvusių politinių kalinių Albiną JAŠKEVIČIŪ.

LPKTS Kauno filialas

archajinę lietuvių karinę dainą, kurioje ieškoma kovinės ir pasipriešinimo dvasios užuomazgų. Stengiamasi permastytii ir surasti šiuolaikinės kar tos santykį su šiuo Lietuvos istorijos tarpsniu bei išryškinti nepasidavusio ir kovai nusiteikusio žmogaus dvasią.

Daugiau informacijos inter nete: www.skyle.lt arba mob. 8 688 83 777.

ILSEKITES RAMYBEJE**Veronika Vilkauskaitė-Ūdrienė**

1930–2010

1949 m. Veronika su šeima – mama, mažamečiai sesute ir broliuku – buvo ištremta į Irkutsko sr. Alzamajaus rajoną. Dirbo miške, su tremtinių jaunumu dalyvavo vakarėliuose, prisidėjo prie rankraštinių laikraštuko „Taiga“ leidimo. Už tai buvo areštuota ir nuteista kalėti. Vėliau ištiekėjusi už tremtinio ir gržusiu į Lietuvą gyveno ir dirbo Šiauliuse, užaugino du sūnus. Amžinojo poilsio atgulė Šiaulių Ginkūnų kapinėse, tremtinių sektoriuje.

Atsisveikinimo metu buvo prisiminta dramatiška paeitis. Paprasta kaimo mergina Verutė tremtyje buvo pagrindinė šeimos išlaikytoja. Prisimėme ją kaip gražią, energingą sambūrių dalyvę, dainininkę, tremties dainų puoselėtoją. 1951 m. apsuptyti gausios ginkluotos sargybos ir stebindami praeivius, mes, keturi lietuviųčiai, buvome vedami Irkutsko gatvėmis į teismą. Po keturių teismo dienų išklausėme nuosprendį: Juozui Balčiūnui ir man atseikėjo po 25 metus, Elytei Rimkutei – 10, Verutei Vilkauskaitei – 8 metus lagerio.

Vienas belikę šios grupės dalyvis užjaučiu sūnus ir vaikaičius. Visi linkime Verutei lengvos, apdainuotas Lietuvos žemelės.

Prof. habil. dr. Vytenis RIMKUS

Kazimieras Kadžionis

1925–2010



Gimė Pietagilio k., Kavarsko valsč., Ukmergės aps., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Penionių pradžios mokykloje. 1944 m. įsitraukė į partizanų gretas, priklausė Bronius Sudeikio-Cigono būriui. Vėliau legalizavosi. 1948 m. su šeima buvo ištremtas į Krasnojarsko kraštą. Tremtyje vedė to paties likimo draugę tremtinę Emilią. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Apsigynė Motejūnų k., Troškūnų sen., Anykščių rajone. Užaugino dukterį ir sūnų. Palaidotas Troškūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, sūnų, broli, seseris, juo šeimas ir artimuosius.

LPKTS Anykščių filialas

Albinas Kavoliūnas

1931–2010

Gimė Meliūnų k., Kupiškio r., septynis vaikus auginusioje šeimoje. Nuo 1947 m. septynerius metus kalėjo Vorkutos Abezės ir Intos lageriuose. Po to kartu su motina ir jauniausia seserimi penkerius metus buvo tremtyje Irkutsko sr. Tulūno r. Ten sukūrė šeimą, gimė duktė. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigynė Rokiškyje. Dirbo statybinėse organizacijose, tolimumų reisų ir greitosios pagalbos vairuotoju. Su žmona Regina užaugino tris dukteris.

Palaidotas Rokiškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris, gimines ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

„Partizanų Motinos“ – Lietuvos bibliotekose

Apie Laisvės kovotojus ir gynėjus medžiagos yra daug, tačiau jų Motinos tarsi liko užmarštyje. Tačiau iš tikrujų Jos pagerbtos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos išleistoje Stanislovo Abromavičiaus parašytoje knygoje „Partizanų Motinos“. Dvi šio autoriaus knygos pasiekė ir Ukmergės V. Šlaito viešosios bibliotekos Lyduokių filialą. Vieną knygą padovanojo autorius, kitą – partizanų vado Alfonso Morėnų-Plienio duktė Elvida Čaplikienė. Šias knygas į biblioteką atvežė buvusi tremtinė Rozalija Malinauskienė, dalyvavusi knygos „Partizanų Motinos“ pristatyme Kaune.

Albina NAVICKIENĖ

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

**Redaktorė
Jolita Navickienė**

**Redakcija:
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,
Rasa Duobaitė-Bumbulienė**

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3160. Užs. Nr.

Kaina 1,75 Lt



Suvalkų sutarties sukakties atgarsiai šiandienos Lietuvoje

Spalio 27 dieną Seime atidaryta paroda „Žygis į Vilnių“, skirta Suvalkų sutarties 90-mečiui ir Vilniaus krašto sugrįžimui Lietuvai paminėti. Istorinių vaizdų parodą parengė Lietuvos nacionalinis muziejus. Ją iniciavo Seimo Tėvynės sajungos – Krikštionių demokratų frakcijos nariai Vida Marija Cigriejienė, Rytas Kupčinskas, Gintaras Songaila ir Kazimieras Uoka.

Pristatydamas parodą prof. V.M. Cigriejienė pabrėžė, kad šiemet 90-osios Suvalkų sutarties pasirašymo metinės plačiai minimos. Suvalkuose rugsėjo 10–11 dienomis vyko tarptautinė konferencija, kurios metu buvo pateikta faktų, liudiančių, kad Lenkijos pusė ir jos vadovas Pilsudskis derybų metu rodė didelį sudomėjimą derybomis, o iš instrukcijų matosi, kad jis pats ir buvo pagrindinis režisierius.

„Kaip liudijo Suvalkų valstybinio archyvo direktorius Adzvinovičius, Lenkijos pusė ir Pilsudskiui visiškai nerūpėjo Suvalkų derybų baigtis, nes jis jau tuo metu ruošesi užpulti Vilnių. Jau spalio 1 dieną Gardine susitiko Pilsudskis ir Želigovskis. Spalio 6 dieną Pilsudskis inspektavo lenkų karinius dalinius prie Lydos, besiruošančius pulti Vilnių. Vėliau, po Vilniaus ir Vilniaus krašto inkorporavimo į Lenkiją, Pilsudskis pripažino, kad Želigovskis veikė jo įsakymu“, – sakė V.M. Cigriejienė.

Parodos atidarymo metu Seimo narė V.M. Cigriejienė pateikė dabartinę Vilniaus krašte gyvenančios lenkų tautinės mažumos švietimo reikalų ir Lietuvos valstybinės politikos analizę. Profesorė, analizuodama dabartinę Vilniaus krašto padėtį, lyginėnā ją su prieškario Lietuvos padėtimi. Pradėdama rėmėsi prieškario Lietuvos miestų pavyzdžiu.

„Dažnai girdime, kad Vilnius buvo lenkiškas miestas. Dažnai nurodoma, kad tiek carinės Rusijos metais, tiek prieš karą tame buvo tik 2 procentai lietuvių. Bet pamirštama pasaulyti, koks buvo Kaunas. 1897 metais pirmo Rusijos surašymo duomenimis, Kaune lietuvių sudarė tik 6 procentus. Taigi mitas apie Kauno lietuviškumą ir Vilniaus lenkiškumą turi būti išsklaidytas. Lietuva ir jos miestai buvo daugiaučiai, – tvirtino Seimo narė. – Viskas šiuose reikalauose priklauso nuo švietimo. Pateiksiu vieną pavyzdį. Kai 1918 metais kūrėsi Lietuva, Kaune į lenkiškas pradžios

mokyklas éjo 60 procentų moksleivių, į lietuviškas – tik 13,4 procento, tai yra 4,5 karto mažiau mokinį negu į lenkiškas. Jau 1920 metais į lietuviškas éjo daugiau negu į lenkiškas, 1924 metais lietuviškose mokyklose mokësi beveik pusė Kauko moksleivių. Tokie duomenys pateikiami knygoje „Kauno miesto pradžios mokyklos“ (Kaunas, 1925 m.).“

Prof. V. M. Cigriejienė kvietė šią minėtą padėtį palyginti su dabar susiklosčiusia padėtimi Vilniaus krašte. Ji tvirtino, kad Vilniaus krašto žmonės pageidauja lietuvišką mokyklą, o Lietuva po 20 Nepriklausomybės metų nesugeba sudaryti jiems galimybęs mokytis valstybine kalba.

V.M. Cigriejienė retoriškai klause savo kolegų, ar galime užtikrinti, kad mūsų žemėje valstybine kalba besimokantiems būtų sudarytos tokios pačios sąlygos kaip ir kitatauciams? Ji piktinosi, kodėl ir toliau lietuviškos mokyklas perpildytos, o kitos yra pustuštės, kodėl vaikai kone prievara varomi į mokyklas ne valstybine kalba. Klausė, tai kokios valstybės piliečius auginame: Lietuvos ar kitų valstybių? Profesorės manymu, reikia baigti praktikuoti politiką, kai mažumų vidurinės mokyklas steigiamos labai mažam moksleivių skaičiu.

„Štai, pavyzdžiu, prie Vilniaus yra Zujūnų seniūnija, kur veikia Zujūnų vidurinė mokykla lenkų kalba su 123 moksleiviais. Ten pat yra Buvydiškių pradinė (55 mokiniai) ir Buvydiškių pagrindinė (97 mokiniai) – iš viso 152 moksleiviai, bet lietuviškos vidurinės čia nėra. Ar tai ne vaikų teisių pažeidimas?“

Baigdama profesorė priminė svarstomą švietimo įstatymo projektą, aktualų Rytų Lietuvai. Pasak jos, dar įstatymas nepriimtas, o lenkiškoji pusė, išskaitant ir jų atstovą Briuselyje, jau gąsdina streikais ir nepaklusnumo akcijomis: „Noriu priminti, kad jau vienas lenkų mokyklų streikas Vilniuje buvo 1939 metų gruodį, kai kurstomi mokiniai streikavo prieš Lietuvos istorijos ir lietuvių kalbos dėstymą. Tada Lietuvos valdžia išsprendė problemą labai paprastai – uždarė gimnazijas, pakėtė direktorius ir paskelbė iš naujo mokinį priėmimą. Tuomet atejo mokytis tie, kurie norėjo, ir mokymosi procesas nenutrūko.“

Parengė Ingrida VĖGELEYTĖ

Lapėse atstatytas paminklas žuvusiesiems už Lietuvos nepriklausomybę

(atkelta iš 1 psl.)

Atkūrus nepriklausomybę bendruomenė sumanė paminklą, tapusių jų krašto istorijos nebyliu liudininku, atstatyti. Per atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metus lapiečiai gausybe raštų kreipėsi į įvairias šalies instancijas dėl Laisvės paminklo atstatymo. Vienas iš paminklo atstatymo iniciatorių dabartinis Lapių klebonas Ro-

bertas Skrinskis pasakojo, kad tai nebuvę lengva: „Nepriklausomoje Lietuvoje reikėjo dvidešimt metų kovoti, net piketuoti, kad paminklas būtų atstatytas.“

Lapių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje šv. Mišias aukojo ir paminklą pašventino Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius.

„Lrt.lt“, „Tremtinio“ inf.

Dėl techninių kliūčių nespausdiname Baltijos TV ir TV3 programą. Atsiprasome skaitytojų.

Televizijos programa

lapkričio 8–14 d.



LNU

Lietuvos TV

Pirmadienis, lapkričio 8 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Namelis prerijose“ (k.). 10.00 Stilius (k.). 11.00 Tarprytų irvakarų. 12.00 „Haris ir Hendersonai“. Ser. 12.30 Duokim garo (k.). 14.15 Savaitė (k.). 14.45 Klausimėlis.lt (k.). 15.00 Kultūrų kryžkelė. 15.15 „Namelis prerijose“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Komisaras Reksas“. Ser. 19.45 Idėjų metas. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Savaitės atgarsiai. Pertr.- 22.04 „Perlas“. 22.15 Pasaulio panorama. 22.45 Sporto panorama. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Las Vegasas“. Ser.

Antradienis, lapkričio 9 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Namelis prerijose“ (k.). 10.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 11.00 Ant svarstykliai. 12.00 „Haris ir Hendersonai“. Ser. 12.30 Ryto suktinis su Z.Kelmickaitė (k.). 14.00 Linksmojo šeimynėlė (k.). 14.30 Pasaulio panorama (k.). 15.00 Kultūrų kryžkelė. 15.15 „Namelis prerijose“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Komisaras Reksas“. Ser. 19.45 Pinigu karta. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Nacionalinė paieškų tarnyba. Pertr.- 22.04 „Perlas“. 22.15 „Dingė“. Ser. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Las Vegasas“. Ser.

Trečadienis, lapkričio 10 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Namelis prerijose“ (k.). 10.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 11.00 Toks gyvenimas su Z.Kelmickaitė. 12.00 „Haris ir Hendersonai“. Ser. 12.30 Sveikinimų koncertas (k.). 14.10 Bėdų turbus (k.). 15.00 Kultūrų kryžkelė. 15.15 „Namelis prerijose“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 „Komisaras Reksas“. Ser. 19.45 Žurnalisto tyrimas. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Teisė žinoti. Pertr.- 22.04 „Perlas“. 22.15 „24 valandos“. Ser. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Las Vegasas“. Ser.

Ketvirtadienis, lapkričio 11 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Namelis prerijose“ (k.). 10.00 „Komisaras Reksas“ (k.). 11.00 Forumas. 12.00 „Haris ir Hendersonai“. Ser. 12.30 Lietuvos tūkstantmečio vaikai (k.). 14.00 Gustavo enciklopedija (k.). 14.30 Gamtos patruliai (k.). 15.00 Kultūrų kryžkelė. 15.15 „Namelis prerijose“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 Mūsų dienos - kaip šventė. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 „Ateities lyderiai“. Pertr.- 22.04 „Perlas“. 22.55 Klausimėlis.lt. 23.15 Vakaro žinios. 23.30 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“. Ser.

Pentadienis, lapkričio 12 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 „Namelis prerijose“ (k.). 10.00 Nacionalinė paieškų tarnyba (k.). 11.00 Akiaciai. 12.00 „Haris ir Hendersonai“. Ser. 12.30 „Ateities lyderiai“ (k.). 13.45 Klausimėlis.lt (k.). 14.00 Popietė su A.Čekuoliu (k.). 14.25 Žurnalisto tyrimas (k.). 15.00 Kultūrų kryžkelė. 15.15 „Namelis prerijose“. Ser. 16.15 „Volkeris, Teksono reindžeris“. Ser. 17.05 „Senis“. Ser. 18.15 Šiandien. 18.45 Klausimėlis.lt. 19.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.15 Duokim garo! Pertr.- 22.04 „Perlas“. 23.00 „Antrasis kvėpavimas“. Trileris. 2007. Prancūzija.

Šeštadienis, lapkričio 13 d.

8.15 Krikštonio žodis. 8.30 Gimtoji žemė. 9.00 Švarus pienas. 9.30 Linksmojo šeimynėlė. 10.00 Ryto suktinis su Z.Kelmickaitė. 11.30 Durys atsidaro. 12.20 Amžininkai. 13.30 „Komisaras Montalbanas. Sfinks sparnai“. Ser. 15.30 Gamtos patruliai. 16.00 Žinios. 16.10 Sveikinimų koncertas. 18.20 Kine kaip kine. 18.50 „Sadūto tūto“. 1974. Drama. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 „Edit Piaf. Rožinės gyvenimas“. Biogr. drama. 2007. Prancūzija. 23.35 „Geri laikai man pražūtingi“. Drama. 2009. Kanada. 2007. Prancūzija.

Sekmadienis, lapkričio 14 d.

8.15 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 „Eurovizijos vaikai“. Dok.f. 11.00 Aušros Vartų Gailiogė Motinos globos atlaidai. 12.15 „Vaikų Eurovizijos“ dainos. 12.30 „Kalėjimo bégliai. Tikros istorijos“. Dok. 13.30 „Puaras“. Ser. 15.30 Šventadienio mintys. 16.00 Žinios. 16.15 Gamtos kodus. 16.55 Klausimėlis.lt. 17.10 Septynios Kauko dienos. 18.00 Popietė su A.Čekuoliu. 18.30 Stilius. 19.30 Bėdų turbus. 20.30 Panorama. 20.45 Savaitė. 21.15 „Triumfo arka“. 23.15 „Meilės šventė“. Rom. drama. 2007. JAV.

Sekmadienis, lapkričio 14 d.

6.25 Animacija. 8.55 Naujas ūkis. 9.00 Sveikatos ABC. 10.00 „Šuo Bingo“. 1991. JAV. 11.45 „Dulkų gamykla“. 2004. JAV. 13.50 „Čakas“. Ser. 14.50 „Laukinė širdis“. Ser. 17.00 Ne vienas kelyje. 17.45 Telelotu. 18.45 Žinios. 18.58 „Mums reikia tavęs“. 19.00 Savaitės įvykių TOP 5. 19.30 2 minutės šlovės. 21.35 „Greitojo reagavimo būrys“. 2003. JAV. 23.55 „Pašelės Maksas. Keliaujantis karys“. 1981. Veiksmo f. Australija.

Pirmadienis

6.15 Animacija. 07.45 „Kur dingo Eliza?“ (k.). 8.50 Super KK2 (k.). 9.45 „Pasidauginimas“ (k.). 12.00 Pričiupom! 12.30 „Atskalūnas“. Ser. 13.25 Animacija. 14.20 „Našlaitė Lola“. Ser. 15.20 „Intrigų dvaras“. Ser. 16.17 Europietiškas kaimas Lietuvoje (k.). 16.20 „Velniūkštė“. Ser. 17.25 Kryžminė ugnis. 18.25 „Ikipasimatymo, mama“. Ser. 18.40 Misija. darbas. 18.45 Žinios. 19.10 KK2. 19.40 Nuo... Iki... 20.30 Kažkas atsiklo. 21.05 „Mano mylimas prieš“. Ser. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.40 „Įsimylėjus keturiadas šeimai“. Ser. 2008. Rom. komedija. JAV. 0.25 „Išrinktieji“. Ser. 1.25 „Deksteris“. Ser.

Antradienis

6.15 Animacija. 7.45 „Kur dingo Eliza?“ (k.). 8.55 FTB (Faktų tyrimo biuras) (k.). 09.50 Valanda su Rūta (k.). 11.20 Kažkas atsiklo (k.). 12.00 Pričiupom! 12.30 „Atskalūnas“. Ser. 13.25 Animacija. 14.20 „Našlaitė Lola“. Ser. 15.20 „Intrigų dvaras“. Ser. 16.20 „Velniūkštė“. Ser. 17.25 „Kur dingo Eliza?“ Ser. 18.25 „Ikipasimatymo, mama“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 KK2. 19.40 Abipus sienos. 20.30 Neišgalvoti gyvenimai. 21.05 „Mano mylimas prieš“. Ser. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.40 „Mirties apsuptyje“. 2002. Veiksmo trileris. JAV. Vokietija. 0.45 „Išrinktieji“. Ser. 1.45 „Deksteris“. Ser.

Trečadienis

6.15 Animacija. 7.45 „Kur dingo Eliza?“ (k.). 8.55 Abipus sienos (k.). 9.50 2 minutės šlovės (k.). 12.00 Pričiupom! 12.30 „Atskalūnas“. Ser. 13.25 Animacija. 14.20 „Našlaitė Lola“. Ser. 15.20 „Intrigų dvaras“. Ser. 16.20 „Velniūkštė“. Ser. 17.25 „Kur dingo Eliza?“ Ser. 18.25 „Ikipasimatymo, mama“. Ser. 18.45 Žinios. 19.10 KK2. 19.40 FTB (Faktų tyrimo biuras). 20.30 Žvaigždžių klubas. 21.05 „Mano mylimas prieš“. Ser. 21.30 Dviračio šou. 22.00 Žinios. 22.40 „Mentalistas“. Ser. 23.40 „Ties riba“. Ser. 0.35 „Išrinktieji“. Ser. 1.40 „Deksteris“. Ser.

Ketvirtadienis

6.15 Animacija. 7.45 „Kur dingo Eliza?“ (k.). 8.55 Nuo... Iki... (k.). 9.45 Lietuvos daina (k.). 12.00 Pričiupom! 12.30